Mihail ORZEAȚĂ

Globalizarea şi limba română

M.O. – general de armată, prof. univ. dr., conducător de doctorate la Universitatea Națională de Apărare, specialist în geopolitică și politici de apărare.

Globalizarea a avut și are o componentă culturală, chiar dacă, inițial, promotorii săi occidentali au avut în vedere, cel puțin declarativ, doar economia. Ulterior, procesul a cuprins toate domeniile vieții sociale, iar efectele sale nedorite și neintenționate s-au manifestat și în domeniul cultural, determinând reacții de respingere din partea comunităților care se simt amenințate. Relativ recent, în urma unor evenimente politice și militare internaționale importante, cum au fost intervențiile militare din Kosovo (1999), Afganistan (2001), Irak (2003) și Libia (2011), anti-occidentalismul și, în special, anti-americanismul au atins cote importante[1].

Interesant, sau poate mai degrabă îngrijorător, este faptul că nu doar popoarele mai reduse numeric își iau măsuri de protejare împotriva ofensivei culturale anglo-saxone. Franța este, probabil, una dintre țările cele mai importante ale lumii care are o lege ce obligă instituțiile sale de învățământ să desfășoare cursurile exclusiv în limba franceză[2].

Este un fapt cunoscut și demonstrat că măsurile administrative, luate în domenii atât de sensibile cum este cel cultural, nu au avut succese prea mari, ba de multe ori au avut efecte contrarii, cum s-a întâmplat cu Legea prohibiției din SUA. *Legea Volstead*, după numele

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)

inițiatorului ei, adoptată pe 28 octombrie 1919, avea ca obiectiv reducerea consumului de alcool și prevenirea alterării conținutului băuturilor răcoritoare cu substanțe periculoase. După adoptare, în societatea americană s-a mărit numărul infracțiunilor determinate de producția ilegală de alcool: crima organizată, corupția politicienilor, violențe, abuzuri ale poliției etc.[3]

Ne place sau nu, limbile evoluează prin adăugarea unor noțiuni, datorită noilor descoperiri ale științei, dar și prin influențele altor culturi. Dacă în trecut acest proces era mai lent și începea la „frontiera" dintre două culturi („noi toți cucerim fără să vrem și suntem cuceriți fără să ne dăm seama"[4]), urmând a se propaga, sau nu, în interiorul spațiului (spațiilor) culturale vecine, în prezent globalizarea forțează și amplifică procesul de omogenizare, având drept „vârf de lance" „cultura popcorn"[5].

Au existat și, din păcate, încă mai există oameni care împart culturile în mari și mici și cărora li se pare firească lupta „culturilor minore"[6] pentru supraviețuire și pentru a încerca să se impună în raport cu ceea ce ei numesc „culturi mari". În opinia mea, culturile nu sunt mari sau mici, ci diferite, iar cultura este liantul care transformă o sumă de indivizi într-o societate.

Poporul român a trebuit să lupte pentru supraviețuire de-a lungul întregii sale existențe din cauza plasării geografice la intersecția intereselor a trei mari imperii – țarist, otoman și habsburgic. Stăpânirea și tutelarea, prin intermediul vasalității sau a protectoratului, a principatelor române a lăsat urme în cultura noastră, dar nu i-a afectat esența atât de mult încât să nu mai știm cine suntem. În prezent însă deschiderea fără precedent către lume, sub influența globalizării, potențată de integrarea în NATO și UE are efecte importante asupra culturii noastre. Limba română se modifică atât natural, dar mai ales artificial prin împrumuturi nenecesare din alte limbi, în special din engleză. Tinerii care studiază în statele occidentale devin „germeni ai schimbării." Ei, și nu numai ei, folosesc din ce în ce mai frecvent cuvinte și expresii străine care au echivalente în limba română. Cuvinte ca *business*, *weekend*, *stylist*, *cool*, *play*, *news*, *manager* (și barbarismul „a manageria"), *leader*, *leadership*, *entertainment*, *show*, *smart*, *stick*, *desktop* etc. sunt folosite cotidian nu doar de adolescenții dornici de a epata, ci și de jurnaliști

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)

în emisiuni televizate de maximă audiență. Mai mult decât atât, titlul unor asemenea emisiuni este chiar *News*, *Breaking news* sau *Biziday*, iar câteva cotidiene și reviste mioritice se numesc „Hotnews", „DCnews", „SmartFinancial", „Computer Arena" etc. Din domeniul audiovizualului menționăm posturile de radio *RadioCrazy*, *RadioCatch 22*, iar televiziunea *Money Chanel* se vrea a fi o subsidiară a postului cu același nume de peste ocean.

Admit că unii slujitori ai mass-mediei pot fi „pseudojurnaliști", așa cum îi caracterizează Brândușa Armanca, din cauza cărora, afirmă dânsa, „meseria de jurnalist se devalorizează văzând cu ochii"[7]. Este posibil, de asemenea, ca unii jurnaliști să fie subordonați trup și suflet intereselor politice și de afaceri ale mogulilor din presă, așa cum aprecia Ioana Ene[8]. Situații precum cele de mai sus l-au determinat pe fostul președinte al Uniunii Ziariștilor din România – Cristian Tudor Popescu – să afirme că „deontologia profesiei de jurnalist a ajuns obiect de batjocură"[9].

Mass-media are, după cum se știe, o mare influență asupra cititorilor, ascultătorilor, dar mai ales a telespectatorilor. Mă întreb cum să nu se lase influențat un adolescent de modul cum vorbesc și se poartă „starurile" de la televiziuni și invitații lor – oameni cu notorietate și poziții importante în stat și în mediul de afaceri? Dacă un fost ministru cu *background* de fost cadru didactic la prestigioasa Universitate Harvard din SUA își caută cuvintele pentru a se exprima în limba română și le înlocuiește cu cele englezești, atunci ce să mai cerem unor elevi și studenți care nu se prea îndeamnă la studiu sau unor cadre didactice suplinitoare care nu au obținut nota minimă pentru a deveni titulare?

Trăind în lumea reală, care este urâtă[10], după cum se justifică unii jurnaliști occidentali, constat cu îngrijorare efectele nedorite ale „promovării" la emisiunile de televiziune a ceea ce Cornel Nistorescu numea „șuvoaie verbale de canal subteran, (...provenite de la) tot felul de impostori, cretini, guguștiuci și paparude, fufe și neșcolite (...care) au năvălit în studiouri și s-au dat în stambă pe orice chestiune, socotind că asta reprezintă dreptul lor la exprimare liberă"[11].

Mă mir și mă întreb: oare de ce mulți concetățeni de pe la noi poartă cu mândrie obiecte de vestimentație cu drapelul altor state pe ele? În pe-

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)

riplul meu prin lume nu am văzut un comportament similar de o asemenea amploare la alte popoare. Dimpotrivă, cetățenii statelor prin care m-au purtat pașii arborau cu mândrie drapelul național în fața casei sau îl purtau la fel de mândri pe obiecte de îmbrăcăminte și încălțăminte.

În statele occidentale educația patriotică este la mare cinste, iar la noi este considerată expresie a naționalismului, ba chiar a naționalismului extremist uneori.

Destul de mulți concetățeni declară că se tem sau se simt jenați să își declare adevărata etnie din cauza altor concetățeni, majoritatea de altă etnie decât cea română, care au produs fapte reprobabile în statele Europei Occidentale, afectând astfel pentru mult timp renumele țării și al românilor. Efectele negative sunt amplificate și de mulți jurnaliști, în special de televiziune care, din comoditate, din cauza că nu înțeleg diferența între cetățenie și etnie ori poate chiar cu rea intenție numesc români pe toți cei care săvârșesc infracțiuni în alte state și ne pătează bunul nume. Prin comparație, emisiunile dedicate câștigătorilor de medalii și locuri fruntașe la saloanele internaționale de invenție și la olimpiadele de chimie, matematică, fizică, informatică etc. sunt mai rare și li se alocă un timp mai redus decât emisiunilor cu impact negativ. În acest fel nu se respectă Rezoluția 1003 din 1993 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, referitoare la etica jurnaliștilor[12], prin care se recomandă evitarea știrilor și a imaginilor despre acțiuni violente, ce pot provoca influențe negative asupra copiilor și a tinerilor, fără suficient discernământ pentru a face distincția între bine și rău, între just și injust, respectiv între ficțiune și realitate, și ar putea să contribuie la formarea unor deprinderi comportamentale indezirabile (agresivitate, ignorarea normelor legale și morale, limbaj indecent etc.). Acest fenomen a stat la baza „teoriei învățării sociale”[13]. Excesul de violență în mass-media, în special în televiziune, are efecte și asupra adulților care devin mai pesimiști, încep să fie dominați de teamă și să creadă că lumea este mult mai periculoasă decât în realitate. De asemenea, unii adulți ar putea să aibă păreri preconcepute despre unele etnii, rase și grupuri sociale pe care-i etichetează ca fiind criminali sau violenți, elemente pe care se bazează „teoria cultivării”[14].

Educația poate rezolva multe dintre problemele existente la nivel național, regional și mondial. Un om bine educat este mai puțin vulnerabil la manipulare și va găsi resurse interne pentru a rezista presiunilor de

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)

tot felul ce se fac asupra sa prin metode subtile, insidioase sau brutale. Lărgirea orizontului cunoașterii prin educație va permite oricărui om să înțeleagă efectele comportamentului său și al celorlalți semeni asupra relațiilor interumane și a celor intercomunitare. Îndeplinirea acestui obiectiv este posibilă numai prin concentrarea resurselor comunității mondiale pentru realizarea și implementarea unor programe viabile de eradicare a sărăciei, a analfabetismului și a subdezvoltării. În caz contrar, discrepanțele existente între statele bogate și cele sărace ale lumii se vor adânci, iar „democrația nu poate prinde rădăcini, dacă nu există un standard minim de instituții și de viață”[15].

Prin educație, oamenii își vor realiza și dezvolta personalitatea și, pe această bază, își vor construi suportul moral necesar pentru a lupta cu greutățile și a le învinge. Un om bine educat trebuie să aibă nu doar cunoștințe și deprinderi de bun profesionist, ci și calități morale de om de echipă, care nu dă bir cu fugiții la întâmpinarea unor obstacole inerente existenței cotidiene și nu își părăsește comunitatea în situații dificile spunând sau gândind „Unde e bine, acolo e patria”[16] ori „după mine potopul”[17], așa cum, din păcate, procedează mulți concetățeni de ai noștri, educați pe resursele bugetare ale României și care aleg să producă bunuri și servicii pentru alte state.

Globalizarea nu trebuie să fie doar o afacere în care cei pregătiți câștigă, iar cei mai puțin pregătiți pierd[18]. Globalizarea trebuie să aibă la bază conceptul de *înțelegere a celuilalt*, și nu „dezbină și stăpânește”[19]. În acest fel se poate realiza o cultură a bunei înțelegeri între oameni și se poate ajunge la *unitate în diversitate*. Acest concept, destul de vechi, poate fi considerat de unii perimat și utopic, dar este calea de a realiza convergența civilizațiilor prin conviețuire pașnică și acceptarea unui set comun de valori ale umanității.

Prin *educație permanentă*, nu doar prin cea desfășurată în instituții specializate, oamenii, indiferent de vârstă, vor reuși să înțeleagă că multe dintre acțiunile lor necugetate de astăzi vor produce, în viitor, efecte dezastruoase asupra celor care le-au inițiat și a urmașilor lor. Educația permanentă și responsabilă trebuie să se materializeze în conștientizarea responsabilităților prezente și viitoare ce revin fiecărui membru al națiunii române pentru sine, pentru membrii familiei și ai comunității din care face parte.

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)

Note

[1] Neil Gross, *The many stripes of anti-Americanism-Americas-International Herald Tribune*, publicat de „The New York Times", pe 15.01.2007, postat pe http://www.nytimes.com/2007/01/15/world/americas/15iht-web.0115americanism.4210470.html?pagewanted=all&_r=0 (consultat pe 03.02.2015).

[2] Carol A. F. Umhoefer, Farid Bouguettaya and Maruschka Graham, *„Toubon law" 20 years on: the cyber economy and the French's law on mandatory use of the French language*, publicat de *Lexology* pe 01.02.2015 pe http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=38cb0ee1-ed46-49fc-acff-678f9eb57e11 (consultat pe 03.02.2015).

[3] Mark Thornton, *Alcohol Prohibition Was a Failure*, publicat de *Cato Institute* pe 17.07.1991 pe http://www.cato.org/pubs/pas/pa-157.html, consultat pe 03.02.2015.

[4] Nicolae Iorga, *apud* Ilie Bădescu și Dan Dungaciu, *Geopolitica frontierei*, Editura Floare Albastră, București, 1995, p. 131-132.

[5] Barry Divola, *Popcorn culture, Four decades after a hit, an electronic novelty song still inspires young musicians*, publicat de „The Sydney Morning Herald", pe 24.03.2012 pe http://www.smh.com.au/entertainment/music/popcorn-culture-20120322-1vkue.html, consultat pe 04.02.2015, vezi și https://popcornculture1.wordpress.com/ (consultat pe 03.02.2015).

[6] Emil Cioran, *România subterană*, în volumul *Singurătate și destin*, Editura Humanitas, București, 1991, p. 302.

[7] Brîndușa Armanca, *Jurnaliști sub jurământ de onestitate*, „Revista 22", 16.07.2013, postat pe http://www.revista22.ro/jurnali537ti-sub-juramant-de-onestitate-28900.html/ (consultat pe 27.01.2015).

[8] Ioana Ene, *Tumoarea primară și metastazele presei*, articol publicat de „Revista 22", pe 11.07.2013, postat pe http://www.revista22.ro/tumoarea-primara-si-metastazele-presei-28734.html (consultat pe 27.01.2015).

[9] Cristian Tudor Popescu, *Evazionistul Popescu*, „Gândul", 10.12.2014, postat pe http://www.gandul.info/puterea-gandului/evazionistul-popescu-13714271 (consultat pe 27.01.2015).

[10] Sue O'Brien, Mary Ann Shake and Mark Nolan, *A picture of controversy*, Journalism Ethics Cases Online, Indiana University, School of Journalism, postat pe http://journalism.indiana.edu/resources/ethics/controversial-photos/a-picture-of-controversy/ (consultat pe 26.01.2015).

[11] Cornel Nistorescu, *Televiziuni și proști în vacanță,* publicat de „Cotidianul Transilvan", pe 05.01.2015, postat pe http://www.cotidiantr.ro/televiziuni-si-prosti-in-vacanta-76783.php#.VNB_mV_n6M8 (consultat pe 01.02.2015).

[12] *Resolution 1003(1993) on the ethics of journalism*, Parliamentary Assembly, 01.07.1993, publicat pe adresa http://assembly.coe.int/main.asp?link=http://assembly.coe.int/documents/adoptedext/ta93/ERES1003.HTM/.

[13] Heidi Denler, Christopher Wolters, Maria Benzon, *Social Cognitive Theory*, Education.com, 28.01.2014, http://www.education.com/reference/article/social-cognitive-theory/ (consultat pe 31.10.2014).

[14] Gavin Davie, *Cultivation Theory: How Violence Might Affect Us*, Mass Communication Theory, March 12, 2010, http://masscommtheory.com/2010/03/12/cultivation-theory-how-violence-might-affect-us/ (consultat pe 17.10.2014).

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)

[15] Boutros Boutros Ghali, *apud* Robin Wright în *The Gap Between Haves and Have-Nots Is Growing*, *apud* David Bender, Bruno Leone, editors, *21st Century Earth. Opposing Viewpoints*, Greenhaven Press. Inc., San Diego, California, 1996, *21st Century Earth. Opposing Viewpoints*, p. 35.
[16] Expresie cu doi autori: autorul grec Aristofan şi poetul latin Pacuvius, *apud* I. Berg, *Dicţionar de cuvinte, expresii, citate celebre*, Editura Vestala, 2004, Colecţia Lexicon, p. 333.
[17] Expresie atribuită lui Ludovic al XV-lea, în realitate aparţinând marchizei de Pompadour, *Apud* Francois Bluche, *De la Cezar la Churchill*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1992, p. 100.
[18] De la Guillermo Dehesa, *Învingători şi învinşi în globalizare*, Editura Historia, Bucureşti, 2007, p. 12-13.
[19] I. Berg, *Dicţionar de cuvinte, expresii, citate celebre*, p. 100.

BDD-A20559 © 2015 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:17 UTC)